

Iryna SEREDA
Mykolaiv

THE TECHNOLOGICAL APPROACH IN THE PREPARATION OF PHILOLOGISTS MASTERS

In the article implemented analyzes the content and features of the preparation of philologists-masters in the context of the technological approach. The main stages of the process approach in education and leading the trend. The concepts of «pedagogical technology» and «teacher education technology». Inscribed ways to ensure the technological competence of the future teachers-philologists in the conditions of the Magistracy.

Keywords: philology-masters, technological approach, educational technology, teacher education technology, technological competence of the future teacher.

Ирина СЕРЕДА
г. Николаев

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ПОДГОТОВКЕ ФИЛОЛОГОВ-МАГИСТРОВ

В статье осуществлён анализ содержания и особенностей подготовки филологов-магистров в контексте технологического подхода. Рассмотрены основные этапы технологического подхода в образовании и их ведущие тенденции. Определены понятия «педагогическая технология» и «технологии педагогического образования». Начертаны пути обеспечения технологической компетентности будущих преподавателей-филологов в условиях магистратуры.

Ключевые слова: филологи-магистры, технологический подход, педагогические технологии, технологии педагогического образования, технологическая компетентность будущего преподавателя.

Стаття надійшла до редколегії 01.02.2016

УДК 378.147

Мар'яна СІДУН
м. Мукачево
vsidun@mail.ru

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті автор визначила і дослідила проблеми організації самостійної роботи студентів по вивченню іноземної мови у позааудиторний час як обов'язкового виду їхньої навчальної діяльності. З'ясовано її місце у механізмі оволодіння професійно-орієнтованою іншомовною лексикою. Розкрито роль інтерактивних методів навчання у процесі самостійної роботи. Обґрунтовується необхідність подальшої розробки шляхів досягнення ефективності засвоєння термінології в контексті європейської інтеграції вищої освіти України та переходу ВНЗ на кредитно-модульну систему оцінювання.

Ключові слова: готовність, інтерактивні методи навчання, позааудиторна робота, самостійна робота, мотивація.

В умовах інтеграції України до світового освітнього простору зростає необхідність знання кожним спеціалістом іноземної мови. Це потребує істотного посилення самостійної й продуктивної діяльності студентів, розвитку їхніх особистісних якостей і творчих здібностей, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуючись у житті суспільства [1, 6–7]. Значні зміни в освіті та умовах праці викликають велику потребу у навчанні протягом усього життя, а отже, висувають на перший план здатність і вміння людини до самоосвіти, самостійної

навчальної діяльності, пізнавальної самостійності, самостійної роботи

Роль самостійної роботи та самостійної навчальної діяльності в наш час настільки значна, що ця проблема вимагає щоразу нових підходів. Зростає роль самостійної роботи в умовах кредитно-модульної системи, яка передбачає відведення достатньої кількості матеріалу на самостійне опрацювання з наступним його контролем. У Положенні про кредитно-модульну систему організації навчального процесу йдеться про посилення ролі самостійної роботи студентів у навчальному процесі [1, 47].

Проблеми формування готовності до самостійної роботи (самостійної навчальної діяльності, самоосвіти, автономності навчання тощо), шляхи підвищення її результативності та дослідження можливостей надання студентам самостійності у навчанні завжди були в полі зору методистів. Зокрема, проблеми організації самостійної роботи висвітлюються у роботах І. О. Зимньої, А. В. Родинко, Л. В. Ягеніч та ін. Так, С. М. Кустовський та інші наголошують на тому, що самоосвіта (самонавчання) – це самостійна навчальна діяльність, яка керується та спрямовується мотивацією. Опанування іноземною мовою мотивується зовнішніми факторами. Але ефективність самоосвіти залежить від формування внутрішньої мотивації [3, 36]. Важливо сформувати у студентів вміння самомотивації своєї діяльності, тобто зацікавитися, переконати себе в необхідності виконувати її, побачити важливість цієї діяльності та її результатів для себе особисто. Таким чином самоосвіта набуває особистісний характер. Реально отриманий в процесі навчання результат виступає як нове знання, новий засіб дії [4, 49].

У той же час, вказані автори фактично не досліджували самостійну роботу майбутніх фахівців з вивчення іноземної мови з точки зору її можливостей щодо покращення знань іншомовної термінологічної професійної лексики та навичок її використання у подальшій практичній діяльності.

Метою статті є розгляд основних складових самостійної роботи студентів у позааудиторний час як обов'язкового виду їхньої навчальної діяльності, дослідження її місця у механізмі оволодіння професійно-орієнтованою іншомовною лексикою, пошук нових форм і методів набуття вмінь та навичок іншомовного спілкування.

У дослідженнях С. М. Кустовського підкреслюється, що самостійне опрацювання навчального матеріалу має бути організовано з використанням різноманітних педагогічних методик і технологій: дидактичних ігор, кейс-методики, інтегрованого навчання, проблемного навчання, новітніх інформаційних технологій, технології навчання в малих групах, кооперативного навчання та широкого застосування технічних засобів навчання [4, 51]. При цьому успіх самостійного навчання зале-

жить від низки психологічних факторів: мотивації навчальної діяльності, довільності пізнавальних процесів сприйняття, уваги, уявлення, пам'яті, мислення, наявності необхідних волевих якостей, а також інтелектуального розвитку. Серед провідних мотивів, які спонукають студентів займатися самостійною навчальною діяльністю, є такі: прагнення отримувати актуальну інформацію з новітніх джерел, яка не забезпечується у багатьох випадках тією навчальною літературою, що пропонується; прагнення більш вільно обирати зміст навчальної діяльності; бажання самостійно працювати над удосконаленням професійних якостей тощо [5, 109].

Визначальне значення для активізації самостійної пізнавальної діяльності щодо вивчення мають підручники та навчальні посібники, які повинні формувати правильне розуміння студентами необхідності самостійної роботи, визначати обсяг, структуру і зміст навчального матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, а також містити методичні рекомендації щодо організації виконання програми самостійної роботи, форми контролю і критеріїв її оцінювання [2, 159]. Вони активізують, стимулюють самостійну пізнавальну діяльність студентів за допомогою змісту текстового матеріалу (актуальність, науковість) і форми (проблемність завдань, оформлення тощо). Таким чином, виникає необхідність приділити увагу роботі по вдосконаленню навчальних посібників, методичних рекомендацій, вказівок, термінологічних словників з метою активізації самостійної роботи.

Під час організації самостійної роботи слід пам'ятати, що головною метою навчання іноземним мовам студентів ВНЗ є формування та розвиток їх комунікативної культури і навчання практичному оволодінню іноземною мовою. Завдання викладача полягає у створенні умов для практичного оволодіння мовою у професійному спілкуванні майбутніх фахівців і у виборі таких методів навчання, які дозволили б кожному студенту проявити свою активність та творчість. Викладачеві також необхідно активізувати пізнавальну діяльність студентів.

Проте, не завжди студенти виявляються готовими працювати самостійно. Багато сту-

дентів визнають, що їм не вистачає вмінь правильної організації самостійної роботи, деякі студенти не вміють правильно розподіляти вільний час. Тому основна роль у формуванні вмінь працювати самостійно належить викладачеві, який демонструє прийоми самостійної роботи на аудиторних заняттях і організовує самостійну діяльність студентів. При цьому у викладачів виникають певні проблеми, серед яких – труднощі визначення відповідних методичних прийомів, вибору адекватних форм самостійної роботи, управління самостійною роботою.

Організація самостійної роботи буде правильною тільки з урахуванням потреб самих студентів в оволодінні іноземною мовою, при правильній постановці завдань, виконання яких потребує певних зусиль. Завдання викладача – допомогти студенту стати суб'єктом самостійної навчальної діяльності, тобто самому визначати цілі, обирати засоби, корегувати, оцінювати, нести відповідальність за свої дії і результат.

Тому ціль занять та способи її досягнення повинні визначатися з позицій самого студента, з урахуванням його інтересів, потреб, індивідуальних особливостей. Викладач має з'ясувати, як студенти уявляють самостійну роботу під час вивчення іноземної мови та допомогти їм оволодіти раціональними прийомами для її виконання.

Готовність до самостійного навчання має декілька взаємозалежних та взаємопов'язаних компонентів: психологічний компонент (мотивація, ставлення до даної діяльності, інтелектуальні можливості та здібності, волевий потенціал, саморегуляція); комунікативний компонент (комунікативна компетенція); методологічний компонент (засвоєння методів та прийомів самостійної діяльності, вміння орієнтуватися в цій діяльності, знання особливостей її виконання).

Залежно від формування кожного з компонентів готовності розрізняють три ступені готовності:

- 1) готовність до копіюючої діяльності (перевага зовнішньої мотивації, низький рівень саморегуляції, форма засвоєння дій – наслідування, осмислене копіювання дій викладача, виконання вправ під його керівництвом);

- 2) готовність до відтворюючої діяльності (перевага зовнішньої мотивації, середній рівень саморегуляції, самостійне відтворення студентом прийому, засвоєного сумісно з викладачем, використання засвоєного прийому в аналогічних умовах діяльності);
- 3) готовність до власне самостійної діяльності (перевага внутрішньої мотивації, високий рівень саморегуляції, самостійне виконання різних вправ, використання прийомів у нових, але не в аналогічних умовах діяльності) [5, 111].

Викладач має визначити рівень готовності кожного студента до самостійного навчання. Для цього проводять різні психологічні тести, анкети, бесіди, спостереження, вивчення продуктів діяльності студентів та інші.

Успішне формування готовності до самонавчання передбачає: 1) спеціальну організацію навчального процесу; 2) організацію самостійної роботи як самостійної пізнавальної діяльності.

Викладач має ознайомити студентів з ефективними прийомами роботи з різним матеріалом (наприклад, прийомами запам'ятовування лексики чи інформації) та різними джерелами, раціональним плануванням часу та навчальної діяльності, вмінням вести записи. Необхідно розробити та ознайомити студентів з єдиними параметрами оцінки завдань. Студент повинен критично оцінювати результати своєї роботи. Порівняння результатів самооцінки за визначеними критеріями та оцінки викладача сприятиме формуванню вмінь адекватної самооцінки. Доцільним видається також створення навчальних матеріалів як засобів управління самостійною роботою, які передбачають можливість вибору студентами обсягу і послідовності вправ з метою, наприклад, оволодіння тим чи іншим граматичним явищем. Можливість вибору означає, що студент сам визначає як ефективно виконати поставлені завдання. Підтвердження важливості самостійної роботи студенти повинні відчувати під час аудиторних занять.

На сьогоднішній час відбувається трансформація підходів щодо організації самостійної іншомовної роботи студентів. При цьому пріоритетним є використання комп'ютерних інформаційних технологій, оскільки це допомагає перетворити навчання іноземній мові у творчий процес і багато студентів починають

розкриватися, перестають комплексувати і виявляють величезний інтерес до вивчення іноземної мови у руслі професійної освіти в поза аудиторний час. Таким чином, комп'ютер постає у даному ракурсі найкращим «пасивним» помічником викладачеві у навчанні іноземній мові, мета якого – інтерактивне спілкування. Використання комп'ютерних технологій навчання в організації самостійної роботи студентів має значний мотиваційний потенціал, тому барвистість і захопливість комп'ютерних програм викликає величезний інтерес у студентів. Різноманітні інтерактивні форми роботи, тематичні ігри, конкурси наукових рефератів, складання вікторин, тестів дозволяють організувати цілеспрямовану мовленнєву практику студентів у різних формах і режимах роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Організована навчально-дослідницька діяльність студентів у процесі оволодіння іншомовним професійним спілкуванням передбачає підготовку студентами рефератів, написання наукових статей, тез, підготовку тестів, вікторин, творчих робіт, мультимедійних презентацій за професійним спрямуванням, що є логічним продовженням вивчення іноземної мови під час аудиторних занять.

Успішному засвоєнню навчального матеріалу під час самостійної роботи майбутніх фахівців сприяють також і аудіовізуальні засоби навчання та виконання інтерактивних завдань через мережу Інтернет. Необхідно зазначити, що вже на етапі підготовки до аудиторних занять, коли студенти опрацьовують спеціальну літературу і збирають інформацію для подальшого спілкування, проявляється інтерактивний характер самостійної роботи. Викладач має підбирати нестандартні завдання з метою створення передумов для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів і надихати їх на виконання таких завдань поза аудиторією. Не викликає сумніву той факт, що творчі завдання допомагають розкрити приховані можливості студентів для досягнення успіху у вивченні навчального матеріалу. Заслугує на увагу рекомендація щодо самостійного читання студентами наукового тексту з виходом в усне чи письмове мовлення; працювати зі словни-

ками та іншою довідковою літературою [7, 301].

Рівень інтерактивності самостійної роботи може бути підвищений за рахунок використання новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій: телеконференцій, форумів, чатів, електронної пошти тощо. Студенти можуть спілкуватися в режимі on- або off-line.

Сучасне викладання іноземних мов покликане інтегрувати інформаційні технології у процес навчання так, щоб цей інструментарій сприяв реалізації прикладного характеру мови, а саме збагаченню професійного світогляду майбутніх учителів іноземної мови через пошук, обробку й обмін іншомовною інформацією у поза аудиторний час, коли іноземна мова стає не предметом навчання, а засобом отримання нової інформації.

Беззаперечним є також той факт, що під час самостійної роботи у студента виникає потреба у взаємодії з викладачем, наприклад, для отримання додаткового пояснення завдання чи консультації в разі виникнення певної проблеми, оскільки одним із обов'язків викладача є полегшувати студентам самостійну роботу. Якщо завдання для самостійної роботи мають груповий характер, то контроль і звіт про виконану студентами роботу мають бути суто індивідуальними [2, 159]. Тобто, звіт про виконання завдання може бути у формі тесту з фахової лексики, складання плану до прочитаного, переклад на рідну мову або підбір дефініцій за допомогою словника, але він без сумніву передбачає взаємодію між студентом і викладачем.

Крім іншого, слід зупинитись на організаційно-методичних і матеріально-технічних проблемах, які мають місце у вищій школі. Слід зазначити, що кількість аудиторних занять з іноземної мови для студентів поступово зменшується та є недостатньою для ефективного засвоєння фахової лексики. Щодо матеріального забезпечення, то такі види діяльності, як презентація проектів або прослуховування відеозапису чи перегляд навчального відеофільму неможливі без спеціально обладнаних аудиторій, що, на жаль, є проблемою в багатьох ВНЗ.

Готовність до самонавчання з іноземної мови дозволяє студентам підтримувати і роз-

вивати систему їхньої безперервної мовної освіти, забезпечує можливість самостійно підтримувати й удосконалювати свій мовний рівень. Вдосконалення організації самостійної роботи студентів з іноземної мови заслуговує на увагу як науковців, так і практиків. Перспективою ж подальших досліджень є проблеми, пов'язані із створенням спеціального методичного забезпечення для вдосконалення самостійної роботи студентів з метою оволодіння ними іноземною лексикою.

Список використаних джерел

1. Болонський процес : документи. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 168 с.
2. Дмитриев И. А. Самостоятельная работа студентов в контексте присоединения Украины к Болонскому процессу / И. А. Дмитриев, О. А. Солодовник // Сучасні технології підготовки фахівців в умовах подальшого розвитку вищої освіти України : Матеріали міжнародної науково-методичної конференції. – Харків : ХНАДУ, 2005. – С. 158–159.
3. Иващик Е. А. Самостоятельная внеаудиторная учебная работа студентов как средство совершенствования учебно-воспитательного процесса по иностранным языкам в вузе / Е. А. Иващик // Формирование коммуникативной иноязычной

компетенции / Сб. науч. тр. Моск. гос. лингв. ун-та. – 2005. – Вып. 42. – С. 32–42.

4. Кустовський С. М. Удосконалення самостійної навчальної діяльності майбутніх економістів: результати експериментальної перевірки авторської моделі / С. М. Кустовський // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2006. – № 6. – С. 48–53.
5. Малихін О. В. Психологічні основи організації самостійної навчальної діяльності студентів в умовах вищого педагогічного закладу освіти / О. В. Малихін // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : Зб. наукових праць ; за заг. ред. М. Б. Євтуха. – Вип. 31. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2006. – С. 104–111.
6. Родинко А. Н. Проблемные задания в контексте самостоятельной работы иностранных студентов при обучении их русскому языку / А. Н. Родинко // Сучасні технології підготовки фахівців в умовах подальшого розвитку вищої освіти країни : Матеріали міжнародної науково-методичної конференції. – Харків : ХНАДУ, 2005. – С. 299–301.
7. Тарнопольский О. Б. Методика обучения английскому языку для делового общения: Учебное пособие / О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. – К. : Ленвіт, 2004. – 192 с.
8. Ягельська Н. В. Зміст самостійної роботи майбутніх економістів у процесі оволодіння англійською мовою / Н. В. Ягельська // Вісник КНЛУ. Серія : Педагогіка та психологія. – Вип. 10. – 2006. – С. 148–154.

Mariana SIDUN
Mukachevo

NEW APPROACHES TO READINESS OF STUDENTS FOR INDEPENDENT STUDY OF FOREIGN LANGUAGES

The author has identified and examined the problems of the organization of students' independent work in the study of a foreign language in out of lessons time as compulsory kinds of training activities. It found its place in the mechanism of mastering professionally oriented foreign language vocabulary. The role of interactive teaching methods in the course of independent work is determined. It is proved the necessity to further develop ways to achieve the efficiency of mastering of terminology in the context of European integration of higher education in Ukraine and the transition to university credit-modular system of assessment.

Key words: readiness, interactive teaching methods, extracurricular work, independent work, motivation.

Мар'яна СІДУН
г. Мукачеве

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ГОТОВНОСТИ СТУДЕНТОВ К САМОСТОЯТЕЛЬНОМУ ИЗУЧЕНИЮ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

В статье автор определила и исследовала проблемы организации самостоятельной работы студентов по изучению иностранного языка в позааудиторное время как обязательного вида их учебной деятельности. Выяснено ее место в механизме овладения профессионально-ориентированной иноязычной лексикой. Раскрыта роль интерактивных методов обучения в процессе самостоятельной работы. Обосновывается необходимость дальнейшей разработки путей достижения эффективности усвоения терминологии в контексте европейской интеграции высшего образования Украины и перехода вузов на кредитно-модульную систему оценивания.

Ключевые слова: готовность, интерактивные методы обучения, внеаудиторная работа, самостоятельная работа, мотивация

Стаття надійшла до редколегії 31.01.2016